

Szép Ernő a kávéházban

[2011. április]

*Halkította a hangját, elnémult, míg reáfigyeltek.
(Kosztolányi Dezső: Szép Ernő)*

*Szép Ernő cukorfütyülőn.
(Karinthy Frigyes: Irodalmi jazzband)*

Kedves Olvasó,
kérem, jöjjön le velem a valóság magasföldszintjéről ki az utcára, sétánk állomása valamelyik múlt századi kávéház. A választást Önre bízom, legyen akár a Hadik (Karinthy törzshelye) vagy a New York (Osváté, Kosztolányié) vagy a Philadelphia (Szabó Dezső asztala), a döntés az Ön képzeletében van. Hirtelenjében nem tudom, melyik kávéház azonos Szép Ernő helyeivel. Kávéházi költő, de melyiké? A rendes kávéházból jöttem ki késő éjjel, olvasom, a versben szereplő kávéházzal mit sem tudva. Akkortájt majd az összes kávéház éjszakáig, hajnalig nyitva volt, ide Zeke Gyula kávéháztörténész hozzáértő eligazítása lenne segítség. Kérem az olvasót, szoktassa érzékszerveit a képzelet és látvány befogadásához, merüljön el velem a most következő bekezdés ünnepélyes hangulatában.

Nem szokatlan helyszín az est alkalmából nézőtérré alakított kávéház széles márványasztalaival és a fal mentén a fogasokon lógó kalapokkal. Kérem alássan, ne feszélyezzék magukat, a kávéháznál alkalmasabb hely aligha lett volna jobb egy Szép Ernőről szóló előadáshoz. Elhíhetik, Szép Ernő örülne, és kalapját örömmel emelné a kávéház és a benne felállított székek és a kávéval, cigarettával telerakott asztalok láttán. Örülne, mert költészetét betölti a cigarettafüst és a kávégőz. De mielőtt belekezdenénk az előadásba, kérem, engedjenek néhány Szép Ernőről szóló mondatot, amit hozzá igazodva egyenesen itt, az egyik ablaknál álló asztalnál fogalmaztam a minap, néhány évtizeddel ezelőtt. (Kérem az olvasót, bízva rám magát az idő tekintetében, és amennyiben szüksége van rá, ne szabadkozzék, vallja be őszintén, az idő elengedhetetlen a képzelete számára.)

Szép Ernő a barátunk. Olvasóké, költőké, utcaseprőké, madártartó embereké. És fordítva: van a Szép Ernő madara, van a Szép Ernő szegénysége, van a Szép Ernő bedeszakázott Dunája. A magyar grammatikában a t a múlt idő, a magyar költészetben a Szép Ernő jele. Mert van ilyene. Karinthy Frigyes Egy téma íróit keres című karcolatában (Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1958, 383. o.) írja: „Szép Ernőt a kávéházban találta, amint tűnődve kísérté szemével egy legördülő vízcsepp útját az ablaküvegen. – Látja – mondta tűnődve, oda se figyelve a Témára –, ez az, amit egyszer szeretnék megfogni, lerögzíteni: az egész kis részletét. A költészet kispasztikájának nevezném, művészetnek éppen úgy nagyobb lehet, mint ahogy Benvenuto Cellini nagyobb Tintorettonál. Egy legördülő csepp, hajszál az asztalon, feldőlt kockacukor a kávéskanál oldalán. Egyetlen becsvágyam, hogy a maláriabacillus és a virágporzó lelkiállapotát leírjam.” Karinthy tévedhetetlen játékossága Szép Ernő költészetét ragadja lényegen (torkon?), írása három mondatából felvázolható a Szép Ernő ars poeticája. Kérem a jelenlevőket, mondják ki az első Szép Ernő-vers címét, ami azonnal eszükbe jut. Félek, nehezen fog menni, és nem is hibáztatom érte Önöket, beismerem, cím szerint elég kevés Szép Ernő-verset ismerek fejből. Ha azt mondom, Ady Endre, eszünkbe jut a Góg és Magóg fia vagyok én, a Nekünk Mohács kell, az Elbocsátó szép üzenet, Babitsnál a Jónás imája, In Horatium, Esti kérdés, Kosztolányi esetében gondolkodás nélkül mondjuk: Hajnali részegség, Halotti beszéd, Szeptemberi áhítat. Szép Ernőnél akadályokba ütközünk. Töredékekből

összerakott Szép Ernő él bennünk, olvasókban. Azt mondom, bedeszkázott Duna, rigók, kávéház az éjszakában, az egek kékje, virágok illata, ezekből a semmiségnek tűnő részletekből rajzolódik ki Szép Ernő kifinomult költészete. Tárnya: a felaprózott világ. Könnyedsége nemegyszer a rossz értelemben vett komikum csapdájába esik. „Milyen jó, / Milyen jó, / Milyen jó a hajóra szállni, / Milyen rossz, / Milyen rossz, / Milyen rossz a parton mászkálni.” Az idézett verset 1911-ben publikálta a költő a Nyugatban. A versválasztás nem éppen Osvát vezérkedő szemüvegének szigorú eredménye. Nem szeretnék elfogult, ugyanakkor túlságosan kritikusi megjegyzésekkel állni elő, meggyőződésem, kritikus távolról sem vagyok, Szép Ernő barátja annál közelebből. Hadd idézzek az előbbi vers orvoslására egyik szeretett, kedvenc Szép Ernő-versemből. „A hat hidat el kell zárni / Be kell a Dunát deszkázni / Vagy dróthálót kell rá tenni / Ne lehessen nekimenni”. Kosztolányi írja valamelyik tárcájában, naponta negyven-ötven ember próbált öngyilkos lenni a harmincas évek, a nagy gazdasági válság idején. Itt, tisztelt nézőközönség (olvasói gyülekezet), szeretném keresésre invitálni Önöket, találjuk meg együtt a hasonlóságot Szép Ernő és Kosztolányi Dezső között. Nyilvánvaló (vagy nem nyilvánvaló, azt az olvasóra bízom), Szép Ernő költészetében nehezen akad az ember (a pesti, a Szabolcs megyei, a rigófalvai) olyan horderejű nagy versre, mint amelyet Kosztolányi verseinek gyűjteményét lapozgatva majd' minden tizedik oldalon. Viszont emberszeretetük, a verseikben tetten érhető nyitottság és közvetlenség egyenlő részben van mindkettőjüknél. Szép Ernő a barátunk, minden előzékenység nélkül beszél hozzánk, olvasókhöz, kortól függetlenül. „Néked ki száz év múlva sétálsz a sétaúton, / S botoddal, ha szokás lesz akkor is bottal menni, / Unottan piszkálsz száraz levelek közt, e semmi / Foszlány papírt, barátom, révedre Néked nyújtom.” Kérem a jelenlévőket, írják fel Szép Ernő nevét és telefonszámát a noteszükbe az esetleges segítségkérés érdekében, az adatok hátul, a főpincértől elkérhetők. Szegények, rigók barátja, nem győzöm hangsúlyozni. Aki a közönségben valakiben véletlenül Szép Ernőt fedezné fel, az természetesen nem a véletlen műve. És ha már műről van szó, Szép Ernő műve a finom rezgéseivel megkomponált költészet és a „Szép Ernő voltam” jól ismert kijelentés összhangjából megteremtődött egyéniség. Kedves közönségem, e rövid bevezető után következzen az előadás, a megidézett szerző, Szép Ernő előadásában. (Taps, kávéfőző hangja etc.) Kedves olvasó, nem lesz itt semmi, jól tudod, a mondatok a végükhöz értek, a játék, a Szép Ernőé, a tiéd és az enyém befejeződött (magamról megfeledkezve letegezlek), kijövünk a kávéházból, sétapálcánkkal érintve a járdaszegélyt, és figyelve a rigók énekét, majd visszasétálunk a szilárd és nélkülözhetetlen valóság magasföldszintjére.

Kategória: Sétatér

Denumire autor: Ayhan Gökhán

Látó Szépirodalmi Folyóirat